

Algemeen

Aan het einde van de 19e en het begin van de 20e eeuw werden overal in Nederland Schapendoes-achtige honden gezien die werden ingezet bij het drijven en beschermen van schaapskuddes. Het waren intelligente, beweeglijke en zelfstandige honden met veel uithoudingsvermogen en wendbaarheid. Er werd nog niet gericht mee gefokt. In de tweede Wereldoorlog was het ras vrijwel verdwenen. De bekende kynoloog Toepoel begon toen het ras weer opnieuw op te bouwen. Hij gebruikte daarvoor kruisingen die op de Schapendoes leken. In 1971 werd het ras definitief erkend door de Raad van Beheer en sindsdien wordt alleen gefokt met raszuivere honden.

De huidige Schapendoes is een levendige gezinshond die actief, intelligent en soms eigenwijs is. De Nederlandse Schapendoes hoort tot rasgroep 1, 'Herders en veedrijvers'. Hij wordt gemiddeld zo'n 14 jaar oud.

Uiterlijk

De Nederlandse Schapendoes is lichtgebouwd en iets langer dan hoog. Hij heeft een diepe borst en rechte, lichte voorpoten. De lange staart is flink behaard, en hangt in rust omlaag. Als de hond draaft wordt de staart vrij hoog gedragen met een lichte boog, in galop is de staart recht gestrekt.

De kop heeft een vlakke, vrij brede schedel, een duidelijke maar niet te diepe stop en een snuit die iets korter is dan de schedel. De oren zijn vrij hoog aangezet, niet groot en hangen vrij naast de kop. De ogen zijn groot en rond. De Schapendoes heeft een veerkrachtige gang en kan goed springen.

De lange, dichte vacht bestaat uit een onder- en bovenvacht. De bovenvacht is iets golvend, maar niet krullend of kroezend. Het haar is dun en droog en valt op de langere gedeelten wat in plukjes. De schapendoes heeft een flinke kuif, snor en baard. Alle kleuren zijn toegestaan, er is een voorkeur voor blauwgrijs tot zwart. De ogen zijn altijd bruin.

De schouderhoogte van de reu is 43 t/m 50 centimeter, van de teef 40 t/m 47 centimeter. Het gewicht van de reu ligt rond 18 kilo, dat van de teef rond 13 kilo.

De volledige rasstandaard van de Nederlandse Schapendoes kunt u vinden bij de rasverenigingen. Op de website van de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland staan alle bij hen aangesloten rasverenigingen genoemd.

Karakter

De Schapendoes is energiek, enthousiast en alert. Hij is bovendien intelligent en zelfstandig, wat hem soms eigenwijs maakt. Hij is aanhankelijk, graag samen met zijn eigenaar actief, is speels en daarbij kan hij veel springen en blaffen. De Schapendoes heeft een duidelijke en consequente opvoeding nodig om te zorgen dat hij geen loopje met zijn eigenaar neemt. Dat kan soms lastig zijn omdat hij met zijn uiterlijk en speelse gedrag zijn eigenaar om zijn vinger kan winden.

Naar onbekenden is de Schapendoes meestal wat terughoudend maar vriendelijk. Ook met andere honden is hij doorgaans sociaal. Met andere huisdieren kan hij goed omgaan, natuurlijk wel na een goede socialisatie. Wel kan hij het leuk vinden om achter rennende dieren (of mensen) aan te gaan.

De Schapendoes is naar kinderen vrij tolerant en hij kan leuk met hen spelen, maar ze moeten wel zijn grenzen respecteren. Laat hond en kind nooit alleen.

Schapendoezen zijn graag bij hun eigenaar. Ze kunnen wel leren om enkele uren alleen te zijn als men dit van jongs af aan rustig opbouwt.

Bij bezoek of bij onraad zal de Schapendoes zijn stem laten horen.

Verzorging

De vacht van de Schapendoes beschermt hem tegen zowel hitte als kou. De vacht vraagt veel onderhoud en moet eens per één tot twee weken helemaal worden doorgekamd om klitten tegen te gaan. Dit kan per hond verschillen. U bent al snel meer dan een uur bezig, het is daarom prettig als u de hond leert om op een tafel te blijven staan of liggen terwijl u kamt. Gebruik een borstel en een grove kam en kam de vacht laagje voor laagje door, van onder naar boven. Neem ook de ondervacht mee maar let op dat u die niet uittrekt. In de ruiperiode kamt u wat vaker. Klitten kunt u het beste eerst met uw vingers uit elkaar halen, waarna u het restje met de kam kunt doen.

Plekken met lange haren, zoals aan de kop en bij de oksels en achterpoten, kunt u vaker kammen om klitten, takjes en blaadjes te verwijderen.

Zorg ervoor dat de Schapendoes geen dikke pluk haar voor zijn ogen heeft hangen, bijvoorbeeld met een elastiekje of eventueel door het haar daar wat uit te dunnen. Knip het niet allemaal recht af, daardoor ontstaan scherpe haarpunten die de ogen kunnen irriteren. Haar dat onder de voetzolen uit groeit mag u afknippen, laat haren tussen de tenen zitten. Lange haren bij de geslachtsdelen en anus mag u kort knippen zodat de hond daar schoon blijft.

Laat u eventueel door een trimsalon of door de fokker voordoen hoe u de vacht het beste kunt bijhouden. Laat de vacht niet knippen.

In de puberteit wisselt de hond van puppyvacht naar volwassen vacht en dan is tijdelijk dagelijks kammen soms noodzakelijk.

Wassen is meestal niet nodig, modder valt vanzelf uit de vacht als het is opgedroogd. Was de hond alleen als hij ergens in heeft liggen rollen of in een stinksloot heeft gezwommen, en gebruik dan speciale hondenshampoo.

Controleer de oren van uw hond elke dag, maak eventueel de oorschelp schoon met een wattenschijfje (bij voorkeur geen watje i.v.m. losse pluusjes) als dat nodig is maar ga niet met watjes of wattenstaafjes in het oor zelf en gebruik geen cleaner zonder te overleggen met uw dierenarts. Overtollig haar vóór de ingang van de gehoorgang kan eventueel kortgeknipt worden zodat er voldoende lucht bij het oor kan. Trek geen haren uit de gehoorgang want dat kan beschadiging en ontstekingen geven, zeker bij honden die al een keer een oorontsteking hebben doorgemaakt. Groeit er erg veel haar in het oor, vraag dan uw dierenarts om advies. Stinkende oren of veel schudden en krabben kunnen wijzen op een oorontsteking, ga dan naar de dierenarts.

Houd de nagels kort en controleer het gebit regelmatig.

Beweging en activiteiten

De Nederlandse Schapendoes heeft vrij veel beweging nodig. Hij is speels en houdt van rennen en springen. Hij moet dagelijks zijn energie kwijt kunnen tijdens wandelingen los van de lijn en spelletjes zoals verstoppertje, andere zoekspelletjes of een balspel. Als hij genoeg beweging krijgt, is hij in huis rustig. De schapendoes is intelligent, geef hem dus ook geestelijk iets te doen, bijvoorbeeld met clickertraining, puzzels en speurspelletjes.

De Schapendoes is geschikt voor allerlei sportieve activiteiten, zoals behendigheid, doggydance, flyball, dogfrisbee, triathlon maar ook lange wandelingen, schapen drijven of gehoorzaamheidstraining.

Socialisatie en opvoeding

Een goede socialisatie is erg belangrijk voor de ontwikkeling van elke pup. Hij moet al vroeg kennismaken met allerlei mensen, honden, andere dieren, voorwerpen en geluiden. Dit moet al bij de fokker beginnen, dus let op dat uw fokker daar voldoende aandacht aan besteedt. Eenmaal thuis moet u de socialisatie nog geruime tijd voortzetten. Pak het wel rustig aan en doe niet te veel achter elkaar. Geef uw pup daarnaast voldoende rust.

Geef extra aandacht aan het leren negeren van joggers, fietsers en dieren als katten en vee zodat hij niet leert dat het leuk is om achter hen aan te rennen. Wilt u echter later schapen gaan drijven dan moet de pup daar nu al kennis mee maken en contact mee leggen.

Een belangrijk punt is ook het leren om gekamd te worden. Ook al is de puppyvacht in het begin nog kort, oefen zeer regelmatig met kleine stukjes kammen en borstelen zodat uw pup leert om dit rustig toe te laten. Leer hem ook om op een (trim) tafel te staan of liggen.

Wen de pup van jongs af aan stap voor stap aan alleen thuis blijven door dit voorzichtig op te bouwen.

Leer de hond om niet te blijven blaffen maar te stoppen als u dat vraagt.

Bij de opvoeding is het belangrijk om vriendelijk maar consequent en duidelijk te zijn. Beloon goed gedrag zodat het de hond iets oplevert en probeer ongewenst gedrag te voorkomen of negeren. Houd training afwisselend en speels omdat de Schapendoes anders al snel afgeleid is. Hij is gevoelig voor uw stem dus maak daar gebruik van. De Schapendoes leert snel, als het maar interessant genoeg blijft voor hem.

Ga met uw pup naar een puppycursus. Daar leert hij om uw aanwijzingen te volgen, terwijl u leert hoe u de hond iets bij kunt brengen. Ook een vervolgcursus kan zinvol zijn om de puberteit van uw hond in goede banen te leiden, want de Schapendoes kan dan flink eigenwijs zijn.

Ziekten en erfelijke aandoeningen

Bij elk ras kunnen erfelijke aandoeningen voorkomen. Volgens recent onderzoek van Universiteit Utrecht is voor de Nederlandse populatie van de Schapendoes de belangrijkste erfelijke aandoening:

- Progressieve retina atrofie (PRA)

Bij PRA is er sprake van degeneratie (afbraak) van het netvlies (retina) in het oog. Het netvlies bevat staafjes en kegeltjes die het gezichtsvermogen bepalen. In het geval van progressieve retina atrofie worden eerst de staafjes aangetast, wat als gevolg heeft dat de hond slechter ziet in schemerlicht. In een later stadium worden ook de kegeltjes aangetast waardoor uiteindelijk volledige blindheid ontstaat. De rasverenigingen stellen een DNA-test verplicht en er mogen alleen combinaties worden gemaakt waaruit geen lijders geboren kunnen worden.

Behalve deze aandoening zijn er volgens dit onderzoek nog andere erfelijke aandoeningen die bij dit ras van belang kunnen zijn, namelijk:

- Persisterende ductus arteriosus
- Distichiasis

Een persisterende ductus arteriosus is een na de geboorte openblijvende verbinding (namelijk de ductus van Botalli) tussen de lichaamsslagader (aorta) en de longslagader. Deze open verbinding zorgt er vóór de geboorte van een pup voor dat het bloed niet langs de longen gaat, aangezien deze nog geen zuurstof kunnen opnemen. Kort na de geboorte moet de ductus sluiten, zodat het bloed dan wél langs de longen wordt gepompt en er zuurstof in het bloed kan worden opgenomen. Als dit bloedvat niet sluit, raakt het hart overbelast en zullen zich in de loop van maanden symptomen ontwikkelen als benauwdheid, achterblijvende groei en soms hoesten.

Bij distichiasis ontstaat irritatie van de ogen door verkeerd geplaatste haartjes die groeien vanuit de vrije ooglidrand waarin zich normaal geen haartzakjes bevinden. Als de haren naar het hoornvlies van het oog gericht, hard en stug zijn zullen zij het hoornvlies irriteren. De verschijnselen bestaan uit tranende ogen en zwelling van het hoornvlies. Bij de Schapendoes gaat het meestal om zachte haartjes.

Overige aandoeningen:

- Cataract

De rasverenigingen melden daarnaast nog het voorkomen van cataract (grauwe staar). De vorm die bij de Schapendoes voorkomt, ontstaat meestal op wat oudere leeftijd en veroorzaakt niet altijd blindheid.

De rasverenigingen verplichten het testen van ouderdieren op erfelijke oogaandoeningen via een ECVO-onderzoek en op PRA via DNA-onderzoek. In de fokreglementen van de rasverenigingen kunt u de precieze fokregels nagaan en zien wanneer ouderdieren worden uitgesloten van de fok om erfelijke aandoeningen te voorkomen.

Meer uitleg over het onderzoek door Universiteit Utrecht naar erfelijke aandoeningen bij rashonden in Nederland vindt u op www.rashondengids.nl.

Benodigde ervaring

Voor het op een verantwoorde wijze houden van een Nederlandse Schapendoes is ervaring met het houden van honden niet noodzakelijk maar wel prettig. Ondanks zijn knuffelbare uiterlijk en vrolijke gedrag heeft hij een consequente opvoeding nodig. Zorg dat u zich van tevoren goed informeert, bijvoorbeeld via de rasverenigingen.

Aanschaf en kosten

Lees voor u een hond aanschaft het Praktisch document 'De aanschaf van een hond' op www.licg.nl.

Let goed op als u een Nederlandse Schapendoes pup wilt aanschaffen. Pups die op de websites van de rasverenigingen worden gepubliceerd, zijn gefokt volgens de fokreglementen van de verenigingen. Deze stellen het testen op oogaandoeningen verplicht. Ook worden welzijnsregels gesteld aan de fokdieren, zoals een minimale en maximale leeftijd waarop de teef gedekt mag worden en een maximaal aantal nesten per reu en per teef. Koopt u elders een pup, dan zult u zelf moeten vragen of er tests zijn gedaan op erfelijke aandoeningen en de uitslagen moeten bekijken. Daarmee maakt u de kans dat u een pup koopt met een erfelijke aandoening zo klein mogelijk. Van ouderdieren met stamboom kunt u de uitslagen van het ECVO-onderzoek naar erfelijke oogaandoeningen ook nagaan op de website van de Raad van Beheer.

Van pups met een FCI-stamboom heeft u zekerheid over de afkomst van de pup, want sinds juni 2014 moet voor alle rassen voor het afgeven van stamboompapieren een DNA-test op afkomst

worden gedaan. Via de website van de rasverenigingen kunt u informatie over pups inwinnen.

Koop geen 'goedkope' pups via internet of handelaars die allerlei rassen verkopen of veel nesten tegelijk hebben. Deze zijn vaak niet goed gesocialiseerd, de ouderdieren zijn lang niet altijd getest op erfelijke aandoeningen en u loopt daardoor het risico dat u op termijn alsnog veel geld kwijt bent aan medische kosten of gedragstherapie. Gebruik de puppy-checklist van het LICG om u te helpen beoordelen of bij u een betrouwbaar adres koopt.

Wilt u een volwassen Schapendoes aanschaffen dan kunt u bij de rasverenigingen terecht voor hulp bij het vinden van een herplaatser. In asielen zijn vrijwel nooit Schapendoesen te vinden.

Maak bij de aanschaf van een pup of oudere hond duidelijke afspraken. Het gebruik van een koopcontract is aan te raden.

Het chippen en registreren van honden is verplicht. Pups moeten geregistreerd zijn op naam van de fokker. Honden uit het buitenland moeten geregistreerd zijn op naam van de importeur. Honden die herplaatst worden moeten geregistreerd zijn op naam van de vorige eigenaar. Vraag altijd om een registratiebewijs. Elke hond die na 1 november 2021 geboren of geïmporteerd is of van eigenaar wisselt moet bovendien een EU-dierenpaspoort hebben.

Krijgt u een hond aangeboden die niet gechipt is, niet geregistreerd is op naam van de verkoper of geen EU-dierenpaspoort heeft, dan houdt de verkoper zich niet aan de wet. Koop de hond niet, want dan bent u zelf ook in overtreding! U bent verplicht de registratie binnen twee weken na aanschaf op uw naam te zetten via één van de aangewezen portalen. Houd de registratie steeds up-to-date. Meer informatie vindt u op www.chipjedier.nl. Lees daar ook hoe u de registratie moet regelen als u zelf een pup wilt importeren.

Een Schapendoes pup met FCI-stamboom kost gemiddeld rond 1500 euro. Daarnaast bent u geld kwijt aan benodigdheden zoals een mand, een riem, een etensbak en speeltjes. Kosten voor voeding zijn mede afhankelijk van welk type voer u kiest, maar reken op 20 tot 25 euro per maand. De tarieven van de hondenbelasting variëren per gemeente. Denk ook aan de kosten van de puppycursus en vervolgcursussen of hondensport.

Houd rekening met terugkerende dierenartskosten zoals entingen, ontworming en behandeling tegen vlooiën. Denk daarnaast aan eventuele castratiekosten. Deze zijn mede afhankelijk van het gewicht van uw hond en zijn voor teven hoger dan voor reuen. Informeer vooraf naar dergelijke kosten bij uw dierenarts. Daarnaast kunt u voor kosten komen te staan als uw dier onverhoopt ziek wordt. Voor (onverwachte) dierenartskosten kunt u een ziektekostenverzekering afsluiten.

Bijzonderheden

- Houd er rekening mee dat er veel zand, takjes en blaadjes in de vacht worden meegenomen naar huis en dat er na het drinken water in de baard blijft hangen.

Het Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren biedt onafhankelijke en betrouwbare informatie over het houden van huisdieren.

Versie: november 2022

© LICG

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl